

EGUNEROKO PRAKTIKA FEMINISTEN SARE TRANSNAZIONALAK:

GRRRL ZINE NETWORKETIK BASEKO FEMINISMORA

ELKE ZOBL

↑ Fanzine tailerra. [Elke Zobl]

Helduek zuzendutako gure paisaia mediatiko globalizatu eta zentralizatuan era kritiko edo politikoan pentsatzen duen jendeak -eta bereziki neskek eta emakume gazteek- non adieraz ditzake bere iritzia zentsuratuak edo barregarri utzia izan gabe? Geure burua feminista gisa definitzen dugunok, giro eta testuinguru desberdinetatik gatozenok, non sor ditzakegu geure espazio eta irudikapenak?

Kontu hauek hartu dute nire denbora azken hamarkadan. Irmo sinesten dut «praxi» kontzeptuan, alegia, teoriaren eta ikerketa, aktibismo eta ekintza politikoaren arteko elkarrekiko erlazioa. Horrenbestez, aktibo jardun dut artista, artxibatzaile, ekintzaile eta ikertzaile gisa, eta horregatik baseko feminismo transnazional anti-arrazista eta antikapitalistetan dudan sinesmena rol horiek guztiak zeharkatzen dituen hari gorria da. Feminismoa ulertzen dut ez bakarrik zeregin teoriko eta mugimendu sozial garrantzitsu moduan, baita mugak gainditzen dituen praktika ez hierarkikoa, prozesura bideratu, partehartzaile eta kolaborazioko moduan ere.

The New Women's Music Sampler bilduman, Tammy Rae Carterrek honela definitzen zuen feminismoa: «ekintzarako deialdi politiko bat, arrazismoa, sexismoa, homofobia, klasismoa eta gainerako zapalkuntza politiko, sozial eta psikologikoekin amaitzeko asmoz». Baina feminismoak badu zerikusirik ere informaziorako sarbidea izatearekin, ongi informatuta gaudela erabaki ahal izan dezagun geure bizitzaz, inguratzen gaituenaz eta munduaz. Beraz, feminismoaren egiteko nagusietako bat da, nire iritziz, jendea gaitzea -era berezian neskak, emakume gazteak, koloreko emakumeak eta langile klasetik datozenak, baita queer gazteak ere- informazioa eskura dezan, halako moldez, non ikasi ahal izango baitute eraldatze sozialeko gai eta kontzeptualizazioez, informazioa erabili era kritikoan pentsatzeko, ezagutza informatu bat sortu eta aktibo bihurtzeko, banako zein talde gisa. Azken batean, Stephen Duncombe kultur azterketetako ikertzaile iparramerikarrak esan duen bezala, «Politikaren lehen ekintza horixe da, jardutea».

Beharrezkoa egiten da orobat hausnartzea informaziora iristeko nor den gai eta nor ez den gai. Nork lortzen du ezagutzaren sorreran parte hartzea eta zein ahots geratzen dira baztertuta? Klase, arraza eta generoaren gurutzatzeetako zapalkuntzen eta pribilegioen aldiberekotasunaren gai gakoak aztertu behar ditugu, baita historia berridatzi eta oposiziozko agentzia sortu munduko pertsona baztertu eta esplotatuenen ikuspegitik, «historiatik ezabatuak» baitira, Chandra Talpade Mohanty formulatu duen moduan *Feminism without Borders* (2003) testuan. Idatzizko produkzioak eta ezagutza produkzioak funtzio

zentrala betetzen dute horretan: «analisi feministak beti aitortu du historia berridatzi eta gogoratzearen zentraltasuna, prozesu hori garrantzitsua da ez bakarrik zuzentzaile moduan historia hegemoniko maskulinistaren eten, ezabatze eta gaizki ulertuen aurrean, baizik eta gogoratzearen eta berridaztearen praktikak berak kontzientzia politizatua eta buru-identitatea izatera eramaten duelako» (78.o.).

Garbi dago medio hegemonikoek ez diotela lekuri eskaintzen baztertuta edo gaizki ordezkaturik dagoen jende askori. Hori dela eta, azken urteotan gero eta pertsona baztertu gehiagok hartu dituzte beren eskuetan kultur ekoizpenaren tresnak eta beren sinbolo, kultur kode eta (buru-)irudikapenezko irudiak sortu. Historian zehar emakumeek etenik gabe eskatu dute, bai irabazi ere, bozkatzeko, ikasteko eta auto-edizioaren bitartez bizitza politikoan parte hartzeko eskubidea (Steiner 1992). Mugimendu feminista era askotan joan da aldarazten jendearen pentsatzeko -eta jokatzeko- modua, eta era horietatik zuzenenak eta funtsezkoenak idazketa eta auto-edizioa izan dira.

Aurkeztuko ditudan proiektu guztiak «historiako ezabatuek» -kasu honetan auto-edizioarekin eta ekoizpen azpikultural feministarekin (batzuetan «feminismoaren hirugarren uhina» deitua) engaiatuta dauden neskak, emakume gazteak eta queer gazteak- sortutako ezagutzaren produkzio eta artxibatzearen, eta ezagutza hori eskura jartzearen inguruan dabilta.

Zerorrek egin: female sequencesetik Grrrl Zine Networkera

Medio alternatibo eta independenteen existentzia hil edo bizikoa da edozein aldaketa eta mugimendu sozialerako. Grrrl zineak bereziki garrantzitsuak dira bizi garen munduan ahots maskulinoak nagusi direlako eta emakume indartsu, independente eta feministak gutxi direlako eta urrunegi daudelako bata bestetik. Hor daude, baina sarritan ez ditugu aditzen... non eta irakurtzeko fanzine bat hartzen ez duzun!
(Kelly, Australiako **Pretty Ugly** fanzinearen editorea)

33 urte ditut eta Austriako mendietako herrixka batean hazi nintzen, bertan baitzeuden nire gurasoak lehen hezkuntzako maisu-maistra. 18 urterekin etxetik alde egin ondoren eskultura, arte hezkuntza eta literatura alemana ikasi nuen Salzburgon, eta gero eta frustratuago sentitzen nintzen (gizonezko) jendioaren inguruan eraikitako artearen eta literaturaren kanon handiaren aurrean. Estatu Batuetako Duke Universityn eman nuen truke-urtean Emakume Azterketetan nuen interesa esploratzen eta kanon hura zalantzan jartzen hasi nintzen. Itzultzean Vienara aldatu nintzen eta, bi lagunekin batera, aldizkari

bat fundatu nuen, «female sequences» izenekoa. Gure helburua zen Austrian zegoen arte, musika, herri kultura eta teoria feminista eta lesbiana dokumentatzea eta hari plataforma bat eskaintzea. Nahiz eta talde moduan lehen alean bakarrik egin (gutako batek jarraitu zuen aldizkaria argitaratzen), nik interes handiagoa nuen medio alternatibo feministetan. Alemandun gunean artista feminista sorta bat aurkitu nuen aldizkariak erabiltzen dituztenak gizonak nagusi diren galeria sistemaren alternatiba moduan eta beren irudikapena beren kasa sortu ahal izateko¹.

Fanzine feministak -eskuarki hedapen gutxiko aldizkari fotokopiatuak, buru-editatuak eta buru-banatuak- baseko argitaletxe feminista alternatiboen tradizioaren jarraipena dira. 1991n Estatu Batuetan musika punk eta alternatiboaren mundutik riot grrrl mugimendua sortu zenean, milaka emakume gazte hasi ziren beren fanzine pertsonal eta politikoak ekoizten gai esplizituki feministen inguruan. Gaur egun haietako askok leku bat aurkitu dute interneten eta eskura daude fanzine elektronikoko moldean. «Zerorrek egin» da fanzineak argitaratzearen lelo nagusia. Ez dago ez ildo nagusirik ez araurik fanzine bat egiteko orduan; prozesu batera bideratutako ekintza ez hierarkizatua eta adierazpide feministen aniztasuna azpimarratzen da. Fanzineek erakartzen naute irazkirik gabe islatzen dituztelako jatorrizko giro, herrialde eta interes desberdinak dituen jendearen ahots pertsonal eta politikoak. Fanzineek dokumentatzen dituzte ez bakarrik jendearen eguneroko bizitza eta haien parte hartzean bizitza sozial eta politikoan, baizik orobat garai kulturalaren **zeitgeista** eta une historiko jakin bat. Historikoki ahots horiek ezabatuak eta ahaztuak izan dira. Horregatik da hain garrantzitsua haiek dokumentatu eta gordetzea!

Ondoren online munduan egindako bilaketan ikasi nuen fanzine feministak zeudela AEBn, Erresuma Batuan, Perun, Singapurren, Mexikon, Israelen, Polonian, Filipinetan, Zelanda Berrian, Norvegian, Japonian eta askoz herrialde gehiagotan! Han-hemenka ibili nintzen inori barka eskean aritu gabe beren medio feminista ekoizten duten emakume gazteen nazioarteko sare horretan, eta harrapatuta geratu nintzen. Baina konturatu nintzen ez zegoela baliabideak zentralizatu eta nazioarteko fanzine feministak dokumentatzen zituen inolako web orriarik. Web orri gehienak AEBko eta Erresuma Batuko ingelesez idatzitako fanzineetan zentratzen ziren, baina ez zuten beste herrialdeetako fanzinerik barne hartzen. Fanzineak sarri argitalpen bizitza laburra baitute eta katalogatzen zailak baitira (adibidez, ezizenen erabileragatik eta argitalpen data edo hiria ez direlako agertzen), liburutegi askok ez dituzte artxibatu. Beraz, plataforma eta artxibo online bat sortzea

erabaki nuen nazioarteko fanzine feministentzat, jardungunea izan zedin korrante hegemonikoaren radarrari ihes egin edo, are hobeto, korrante hegemonikoa hankaz gora jarri, kritikatu eta hartaz barre egin dutenentzat.

2001ean online hasi nintzen ***Grrrl Zine Network: A resource site for international grrrl, lady, queer and trans folk zines, distros and DIY projects*** →www.grrrlzines.net orriarekin. Nire kutun pertsonaletan oinarrituz, 50bat nazioarteko fanzineren zerrenda egin nuen. Gaur egun web orri horretan 2.000 fanzinetik gora agertzen dira zerrendatuta eta loturekin, 43 herrialdekoak, 15 hizkuntzatan idatziak². Baliabideen sekzioak erakunde feminista, artea eta herri kultura inguruko informazioa eskaintzen du, baita fanzineen gaineko literatura akademikoa ere. Informazioa eta ideiak trukatzeko, eta gai berriak iragarri edo ekarpenak eskatzeko, posta zerrenda bat ere sortu dut, eta iragarki taula bat halaber. Fanzineak egiten dituztenen ideiak eta iritziak ere dokumentatzea garrantzitsu iruditzen baitzait, Haydeé Jiménezekin batera elkarrizketak egin dizkiet fanzine feministen 100dik gora ekoizle eta banatzailei, eta horiek ere eskura daude web orrian.

Fanzine inprimatuak eta internet bidezkoak ekoitzi eta nazio mugak gaindituz banatzean, fanzinegileek antzeko ideiak dituen jendearen sare transnazionalak sortzen dituzte; jende hori nahiko sakabanatuta dago, baina interes partekatuek elkartzen dituzte adierazpen askatasunaren, feminismoaren/feminismoen eta politikaren inguruan. Internet leku merke eta azkarra da, eta aukera ematen du nazioarteko audientzia handi batengana iristeko, eta hori oso ongi dago, batez ere fanzine distroentzat (banatzaileak) eta ***Grrrl Zine Network*** bezalako posta zerrenda eta informazioa zein baliabideak eskaintzen dituen web orri batentzat. Egia da fanzineak gero eta gehiago sarean argitaratzeko joera dagoela, baina gehien-gehienek molde inprimatuan argitaratzen jarraitzen dute. Itxuraz, jendeari gustatu egiten zaio haien fisikotasuna, kopia-eta-itsatsizko collageak eta ohean edo autobusean irakurri ahal izatea. Hortaz, uste dut fanzinegileek internet gero eta gehiago erabili arren, fanzine inprimatua ez dela inoiz hilko jendeak barrenak arintzeko premia duen bitartean!

Fanzineak lau arrazoirengatik dira garrantzitsuak. Lehena, emakume gazteak aktiboki ari dira kultur ekoizpen kritikoan, eta kontsumitzaile izatetik ekoizle izatera doan eskubide berreskuratzearen jautzia egiten dute. Bigarrenez, potentziala dago emakumezko kultur ekoizle gazteen eskubide berreskuratzean. Hirugarrenez, «zerorrek egin» gisako sare feministak ezartzen dira, tokikoak eta transnazionalak, ezagutza, esperientzia eta baliabideak trukatzeko. Hori bereziki garrantzitsua da

gerora begira, baliabideak pilatu egiten baitira, eta antzeko ideiak dituzten pertsonak batu egiten dira, eta aktiboki jokatu mugimendu sozialetan. Laugarren arrazoi gisa, garrantzia -eta erronkarik handiena- kontzientziazioa areagotu eta kultur aldaketa sustatzean datza. Mugimendu sozialen arrakasta ikusgarrienak politiketan zein praktketan gertatutako aldaketa eta erakundeak sortzea eta haiei babesa ematea izan badira ere, kultur aldaketa da beharbada aldaketa sozialaren molde iraunkorra.

Hala ere, aitortu beharra dago fanzine argitalpenak eskuarki fenomeno azpikultural nahiko xumea direla, irakurlego mugatua duena, batez ere AEBetan eta Europan, eta klase ertaineko pertsona zuri hezi eta interneteko sarbidea duten eta beraz abantaila duten, kultur kapital eta botererako sarbidea dutenentzat. Fanzineak ikuspegi transnazional batetik aztertuta, ikusten da askoz fanzine gehiago sortzen direla, baina gure radarrak ez dituela atzematen, beharbada web orririk ez dutelako, beharbada ez dute fanzine izena (adibidez «samizdat» dira, «auto-edizioa» esan nahi duen errusierazko hitza), edo ezagutzen ez duzun hizkuntza batean idatzita daude eta tokiko sareetan barrena bakarrik zirkulatzen dute. Horrenbestez, gure esparrutik kanpora begiratzeko ahalegina egin beharko genuke, eta ikusi zer egiten den online presentzia eskasa dagoen lekuetan, loturak sortzeko eta tokiko ahaleginen berri emateko.

Aktibismo mediatikoa: Grrrl Zines A-Go-Go

Espazio errealarari «zerorrek egin» kutsuko martxa pixka bat eranstearen, 2002an, Kaliforniako San Diegon bizi nintzela, fanzine feministen lau editorerekin batera ***Grrrl Zines A-Go-Go*** →www.gzagg.org kolektiboa eratu genuen. Gure xedea izan da lokal komunitarioetan egindako fanzine tailerrak sustatzea, eta batez ere neska nerabeen eskubide berreskuratzean zentratzea, fanzineak eta artista liburuak ekoitzita. Sinetsita gaude fanzinegintzak hezurmamitu egiten duela «pertsonala dena politikoa da» esaldia, sustatu egiten baitu parte hartze aktiboa norberaren kulturaren sorreran, baita medio hegemonikoetatik aske egotea ere. Hori bereziki garrantzitsua da neska nerabeentzat, zentsuratu gabeko adierazpide bat aurkitzen dutelako; beraiek laguntzarik gabe sor dezakete, aditurik zein tresna garestirik gabe; haien tresna bakarrak gogoia eta lapitza dira, edonork egin dezake. Irakurle guztiek idazleak izan ***beharko lukete***, eta fanzineek horixe ahalbidetzen dute, uxatu egiten dutelako idazteko beldurra, pertsona bakoitzaren prozesuari garrantzia emanda. Fanzine tailer sorta bat egin genuen AEBko San Diego eta Mexikoko Tijuana muga-eskualdean langile edo etorkin giroetatik zetozen neskatoekin (gazteenek 5 urte

zituzten), LGBT zentroko neskekin, institutu eta unibertsitateko ikasleekin, bai talde mistoekin ere (generoari dagokionez)...

Austriara itzuli nintzenean -San Diegon bizitzen eta ikertzen 5 urte eman ondoren- fanzine tailerrak zuzentzen eta fanzine erakusketak antolatzen jarraitu nuen. Tailer horietara idazmakinak, papera, guraizeak, itsasgarria eta aldizkari zein egunkariak eramaten ditut/ ditugu. Fanzineen inguruko sarrera labor baten ondoren eta zenbait adibide erakutsita, tresna gutxi batzuk erabiliz lankidetzan landutako fanzinea egiten hasten gara. Parte-hartzaileek ongi pasatzen dute idazmakinak erabiltzen eta egunkariak ebakitzen. Normalean ez dut/ dugu gai bat ematen eskolan ohitu diren moduan, gai bat aukeratzeari dagokionez. Tailerra bukatuta fanzinea kopia eta parte-hartzaileek etxera eraman dezakete, eta espero dezagun inspirazioa emango diela beren fanzinea egiteko edo beste edozein modutan era aktiboan jokatzeko.

Baseko feminismoa: Komunitate transnazional batentzako plataforma eta artxibo historiko bizi bat sortzea

Gazteak, eta batez ere neskek eta emakume gazteak kulturalki ez-emankorrek eta masa kultura eta medioen kontsumitzaile pasiboak direla dioen aurreiritziak oso errotuta dirau gaur egun ere. Alabaina, neskek eta emakume gazteak kultur ekoizle gaituak dira eta film, musika, medio eta jaialdi propio ugari sortzen dituzte. Neskek eta emakume gazteek sortzen dituzten kultur espazioak eta haien garrantzia ulertu eta dokumentatu ahal izateko, funtsezkoa da oso hurbiletik aztertzea **haien** kultur espazioak eta ez bakarrik haientzako sortutako medioak (horixe gertatzen baita sarrien).

Emakume gazteen gaur egungo kultur ekoizpenak oso gutxitan bildumatu izan dira liburutegietan, ez baita pentsatzen «goi literaturaren» kanona merezi dutenik. Iraganean **Grrrl Zine Network** proiektuan lanean ari nintzelarik, jabetu nintzen ez bakarrik fanzineak -edo, egia esan, beste medio independenteak-, baizik eta ekoizpen eta kultur jarduera feministak oro har ez direla artxibatzen edo irakurle kopuru handi baten eskura jartzen, eta atari elkarreragilea behar zela komunitate feministarentzat. Hori dela eta, plataforma komunitario zentral eta elkarreragile bat sortzea erabaki nuen, artxibo, proiektu eta baliabide baseko feminista transnazionalak bildumatzeko.

Grassroots Feminism: Transnational archives, resources and communities
→www.grassrootsfeminism.net orriaren abiapuntua da gaur egungo neska eta emakume gazteen kultur praktikek dokumentatuak izatea merezi dutela

eta bildu egin behar ditugula, herri kulturaren gailu garrantzitsuak diren aldetik. Atari elkarreragilea eta web orrian ikerketarako plataforma bat eskaintzean, helburua da neska eta emakume gazteen egungo kultur espazio eta praktikak komunitateei eta ikertzaileei eskurago jartzea, bai «historia bizizko» artxibo bat finkatzea ere. Gaur egungo mugimendu feminista transnazionalaren aintzatespen eta berrikuntzarantz lanean beti, web orriaren helburuak honako hauek dira:

- mundu osoko baseko mugimendu feministaren jarduerak artxibatzea (kulturalak, ekintzaileak edo politikoak izan)
- teoria eta praktika feministaren inguruko informazioa eta baliabideak eskaini eta partekatzea
- trukerako, sarean lan egiteko eta elkarreraginerako aukerak eskaintzea, mugez gainera elkarri lotu ahal izateko eta politika feminista beste ikuspegi batetik ikusteko
- haren helburu nagusia da mundu osoko ekintzaile feministen artean komunikaziozko sare ez hierarkiko bat finkatzea.

Kideak orrian sartu eta beren proiektu, happening edo elkarrizketen zerrenda eta loturak eman ditzakete, edo gertakariak gaineratu egutegi bati, eta beste proiektu batzuk bila ditzakete mundu osoan. Zerrendetako proiektuak bilatu daitezke dataren arabera, erabilitako medio eta formen arabera (zinema, musika, artea, fanzineak, performancea, tailerra, eztabaida, e.a.), edukiaren arabera (emakumeen aurkako indarkeria, transgenero gaiak, e.a.), herrialdearen arabera edo harremanetarako informazioari jarraituta (eskura baldin badago). Garrantzitsua da orri horretan badirela halaber artxiboak zenbait gairen inguruan –hala nola, Ladyfestak, fanzineak, baseko medio feministak edo musika-, eta artxiboak (audiokoak, irudiak, bideoak) igo daitezkeela.

Web 2.0ko orriaren planifikazio eta programaziorako urtebete baino gehiago behar izan dut. Orria Drupal kode irekiko software sozialaz programatuta dago. Ikasketa Edukiak Kudeatzeko Sistema bat da, soilik lankidetzan eta komunitatean zentratua, erabiltzaileen arteko elkarreragina sustatzen duena foro, blog, moderazio ilara irekiak e.a. erabilita. Orria 2008ko azaroan sartu zen sarean. Orriaren antolatzaile nagusia banaiz ere, **Grassroots Feminism** orrian ongi etorriak dira kolaborazioak. Nire kolaboratzaile nagusia hasieratik Red Chidgey izan da, Erresuma Batuko Ekintza Feministaren Foroaren fundatzailekidea eta aspaldiko fanzine kontsumitzaile porrokatua. **Ladyfest Artxiboari** ere babesa ematen dio. **Musika Artxiboa** Rosa Reitsamer Vienako (Austria) ikertzaile feministaren laguntza izango dugu, eta **Baseko Medio Feministak European** artxiboa lantzeko Jenny Gunnarsson Payne suediar jakintsu feminista eta Red Chidgey izango dira.

Proiektuak bere ikuspegia partekatzen du Teoria Postkolonialaren kritikan eta «emakumeen elkartasun global» baten kontzeptuan (adibidez, Chandra T. Mohanty, Inderpal Grewal eta Caren Kaplan) errotutako praktika feminista transnazionalarekin. Zenbait hizkuntzatan itzulpenik ez badago ere «grassroots» [**baseko**] hitzarentzat, ingelesez erabiltzen da behetik gorako erresistentzia herritar antihegemonikoa adierazteko, jende arruntaren praktikan eta eguneroko bizitzan eta jarduera demokratiko parte-hartzaileen sustapenean zentratua. «Baseko» eta «transnazional» terminoen erabilerak tokikoaren eta globalaren arteko lotura estua adierazten du. Erresistentzia transnazionalak leku eta maila askotan dihardu, eguneroko jardueretatik koalizio transnazioaletaraino.

Zinez espero dut **Grassroots Feminism** eboluzionatzea tresna bihurtu arte ekintzaile transnazionalak, kultur ekoizleak eta ikertzaileak beren borrokak lotu ditzaten eta loturak gara ditzaten kultura, gizartea, politika, ingurumena, ekonomia edo beste alorren bateko koalizioen artean. Izan ere, Chandra Talpede Mohantyren hitzetan: «eguneroko praktika feminista, antiarrazista eta antikapitalistak mugimendu politiko antolatatu handiak bezain garrantzitsuak dira» (2003, 4. o.).

Erreferentziak

Carter, Tammy Rae. Kontrazaleko oharrak, *The New Women's Music Sampler*, USA, 1999.

Mohanty, Chandra Talpede. *Feminism without Borders*. Durham and London: Duke University Press, 2003.

Steiner, Linda. «The History and Structure of Women's Alternative Media». In: *Women Making Meaning. New Feminist Directions in Communication*. Lana F. Rakow (ed.), London and New York: Routledge, 1992, 121.-143. o.

Oharra

1 Hala nola *regina*, Regina Möllerrek Alemanian editatua; *Neid*, Ina Wudtkek Alemanian editatua eta *No Politcomics*, Linda Bildak Austrian editatua.

2 Ohartarazi beharra dago, hala ere, horiek ez direla inola ere egun argitaratzen diren fanzine feminista guztiak; begi kolpe oso subjektibo bat da grrr1 fanzineen mundura, nire hizkuntza ezagutzaz, kontinente arteko mezu elektronikoko eta posta mezuen trukeaz, gure denboraz eta energiaren lortua.

Saiakera hau Austriako Zientzien Funttsaren beka baten bidez idatzi da, Vienako Arte Ederreko Akademian egindako «Emakume gazteak, kultur espazio berrien sortzaile» proiektuarentzat.